

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Martii Et Aprilis

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10259

De Annunciatione genitricis Dei Mariæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77384](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77384)

micos & destruens impios. Et in secundo Thalmud affirmant, quòd Dominus noster Iesus Christus maxima in inferno tormenta patiat. Non est mirum Christiani, si nos bello, fame, siti, grandine, pruina Christus affligat: si nos populum suum, precioso suo sanguine redemptum, semper ad deteriora labi sustineat. Cum patiamur inter nos regnare inimicos eius, quid quæso hoc est aliud, quàm sacrosancta fide despecta, eius perpetuis hostibus adherere? Natus est Simon, de quo agimus, die Veneris 6. Calend. Decembris, anno à partu virginis salutifero 72. supra millenum quater centenum, ex Andrea & Maria parentibus pauperrimis, D. Iohanne Hinderbach quarto pontifice & domino Tridentino imperante feliciter. Ob quam rem Iudæi omnes à maiore usque ad minorem, in carceribus catenisque conclusi sunt, non inde recessuri prius, quàm debitas pœnas luant. Valet. Tridenti 2. Non. Aprilis, 1475.

Iudæi oēs
in carceres
coniecti.

SANCTI PATRIS NOSTRI ANDREÆ ARCHIEPISCOPI CRETÆ HIERSOLYMITANI, IN ANNUNCIATIONEM SANCTISSIMÆ DOMINÆ NOSTRÆ DEI GENITRICIS ORATIO,
Habetur in Metaphrasæ,

27. Martij.

Hominis
præstantia.

Duēnit hodiē omnium gratia, quæ primam illam execrationem soluit. Pafsim aduēnit, vt omnia gaudio replet. Quomodo autem aduēnit? Non satellitibus, non exercitu angelorum stipata, non ostentans aduentum suum, sed silentium & quietem adhibens, vt lateret principem tenebrarum, & arte sapientiæ serpentem irretiret, draconemq; decipiens, id est, mentem illam Assyriam, quæ in seruitutem suam omnem nobilitatem humanam redegerat, spolia ipsi detraheret. Neque enim infinita eius erga nos misericordia tam præclarū manuum suarum opus, nempe hominē, propter quem cælos condiderat, terram firmauerat, aërem diffuderat, mare extenderat, & omnia, quæ sub adspēctum cadunt, procrearat, affici detrimento sustinuit. Idcirco Deus in terra, Deus è cælo, Deus in hominibus, Deus in Virginis vtero gestatur, qui nusquam concluditur.

Hinc hominis natura lætitiæ ducit exordium, & diuinæ conditionis initium sumit. Hinc multiplices suas à peccato natura diuitias separans, creatori, tanquam sponsa, exornatur. Hinc renouationem suscipit nostra formatio, & senex mundus contractam ex peccato vetustatem deponit. Lætetur cælum desupèr, & nubes pluant iustitiam. Stillent montes dulcedinē, & colles exultent: quoniā miserus est Deus populi sui. Hodiē enim mysterium, quod ante secula absconditum fuerat, declaratur: & omnia in Christo perfectionem recipiunt. Hodiē rerum omnium potentia procreatrix, consilium, quod sibi in illis procreādis proposuerat, ad exitum perducit, vt malitiæ principis dolos ab initio excogitatos destruat. Itaque lætantur homines, gaudent angeli, & recreatus in se redit orbis vniuersus. Quæ mens hæc concipere? Quæ lingua explicare? Quæ oratio assequi, aut auris percipere valeat? Merito igitur diem hunc faustum lætumque dicimus, quo nostri generis massam à Deo assumptam celebramus. Ex quo lætitia gessit omnis creatura, & humana natura excitatur.

Materia
gaudiorum
huius diei.

Hodiē lætitiæ nuncius affertur? Dei erga nos benignitatis patēt indicia, mundi totius salus ostenditur. Vndēnam, & à quo, & cui affertur hic nuncius? E cælo & à Deo, & Virgini viro desponsatæ. Quæ nam hæc virgo? Ecquis iste vir? Et quibus nominibus appellatur? Illa quidem Maria, hic autē Ioseph: Ambo ex genere Davidis. Quo internuncio hæc gesta sunt? Et vndē is venit? Archangelo Gabriele, qui ab altissimo missus, rem admirabilem nunciauit. Oportebat enim, vt minister altissimi, ex altissimis in terram proficiscens, maxime omnium admirandum mysterium indicaret. Quod nam mysterium? Dei submissionem, arcanam seruandi generis nostri rationem, absconditum à seculo Diuinæ voluntatis prouidentia que consilium. Sed vbi hæc, & quando, & cuius gratia? In Nazareth ciuitate Galilææ, sexto mense, ex quo Iohannes conceptus fuerat, vt venientem, dum adhuc in vtero gestaretur, nunciaret. Gabriel igitur ab æthereis sedibus ad terrestrem Dei thalamum deuolans, & ad Virginem accedens sine strepitu, virginis partus arcanum significauit.

Hoc inter Deum atque homines reconciliationis mysterium, Dei cum hominibus con-

coniunctionem, assumptæ carnis diuinitatem, imaginis nostræ instaurationem, & mutationem in melius, atque sublimem in cælos exaltationem hodiè celebramus. Quamobrem omnia incredibili gaudio exultât. Latatur omnis caelestium Virtutum chorus, quibus gratum est, quòd Deo sumus reconciliati, & meliorem in statum perducti. Benigni enim admodum sunt, & hominum amâtes ac studiosi, quippe qui in ministerium mituntur eorum, qui salutis hæreditatem sunt accepturi.

Res igitur omnes hodiè lætentur & gaudeant, triumphet ipsa natura. Aperitur enim cælum, & terra ratione inuisibili suscipit orbis regem. Nazareth imitatur Eden, & ipsius Eden plantatorem in sinum suscipit. Pater misericordiarum abiectam naturam humanam vnigenito filio despondet suo. Et Gabriel mysterio inseruit, ac Virgini succinit illud, AVE vt lætitiâ, quam prima parens Eua perdidit, filia Adam, orta ex Dauidis stirpe, restituat. Hodiè gloriæ pater genus humanum cõmiseratus, naturam in Adam corruptam, benignis oculis intuetur. Hodiè clementiæ largitor, clementium viscerum suorum abyssum patefacit, & naturæ misericordiam effundit, vt aquæ copia maria contegar. Consentaneum enim erat, vt is, ex quo, & per quem, & in quo omnia cõsistunt, antiquæ contra nos execrationis sententiam misericordia commutaret, & gloria sua naturam, quæ in Adam fœdata fuerat, honestaret, & perniciosum patris mendacij consilium, quo primi parentes nostri ceciderant, excluderet. Ideò magnus inter reges, ac diuinus pater Dauid-Misericordia, inquit, & veritas obuiauere sibi, iustitia & pax osculatae sunt. Cur dixit hæc? An vt filij misericordiæ ex bona patris voluntate, qua nostri miserus ipse misericordiæ dator, factus est, excepto peccato, quales nos sumus, & veritatē aduentus eius ad nos, significaret? Neque enim, vt aliquis fortè suspicatur, simulatam ex nobis humanitatem assumpsit, sed veram. Benignè enim & humano more, ex hominis essentia sumpsit essentiam, qui omni est essentia præstator, & totam naturam nostram in seipso diuinam reddidit: neque dispensationem finxit, sed carnis veritatem suscepit, diuinitate ipsius aliena ab omni mutatione permanente.

Quoniam igitur misericordia & veritas (vt prophetia testatur) obuiauere sibi, merito iustitia & pax osculatae sunt. Iustitia quidem, quæ aduersus eum, à quo primi parentes iniuria affecti fuerant, sententiam tulit. Quandò? Et apud quem? Hodiè, & apud altissimum patrem, qui natura benignus & hominū studiosus, dignum duxit, vt filius suus vnigenitus humanam formam indutus, aduersarium condemnaret. Pax autem, quam è cælo repente chorus Angelorum in ortu pacifici filij secundum carnem decantauit? Gloria, inquit, in altissimis Deo, & in terra pax, in hominibus bona voluntas. Gloria nimirum, qua humana natura per Christum super cælos euecta est, & super omnē principatum, & potestatem, & virtutem, vt magnus inquit Apostolus. Pax autem, qua medijs ipse conciliator intercessit, terrestribus caelestia coniungens, & nouam in cælum redeundi semitam mortalibus patefaciens. Bona porro voluntas, qua Patri placuit dilectum filium ad nos damnatos mittere? qui salutem nostram in ipso approbatam, eiusdem cum patre voluntatis expleret. Hoc nos hodiè celebramus? Hoc Gabriel mandatum exequitur, & diuinitati atque humanitati nuncius est, reconciliationisque pignus offert ad Virginem.

Nam misericordiarum pater genus nostrum, peccati labe iam corruptū, miseratus, meminit operum manuum suarum, nec passus est, vt in perpetuū periremus. Primum legem tabulis lapideis inscriptam Moysis manibus imposuit. Quæ quidem lex cum nihil admodum proficeret, viros diuino spiritu afflatos, nempe Prophetas futura prospicientes ac denunciante misit, qui rectas Dei semitas demonstrarent. Verum cum ij, ad quos missi fuerant, sensibus oclusis, nihilominus in peccatis iacerent, nõ despexit opifex opus à se conflatum, sed ex optimo sinu suo & perfectissimo, filium eiusdē potentiae sapientiæque ac bonitatis genitum misit ad nos indignos, ad quos fines seculorū deuenerunt. Satius enim esse duxit, vt peccatorum salutē perageret, quàm vt opus à se confectum despiceret. Vni igitur ex præstatoribus Angelis mandat, vt mysteriū exequatur, & amplitudinis suæ nutu sic illi, vt arbitrator, imperat, Agè Gabriel, abi in Nazareth ciuitatem Galilææ, in qua puella virgo habitat, nomine Maria, viro, qui vocatur Ioseph, desponsata. Abi, inquit, in Nazareth. Quid ita? Vt Deo gratissimū virginitatis decus, tanquam suauissimā rosam, è spinosa regione decerpas Omnipotens. Et propter prophetiam, quæ Nazareum vocatū iri prædixit. Quem? Eum, qui à Nathaneële postea Dei filius, & rex Israël vocatus est. Solet utiq; Gabriel in Dei mysterijs minister adhiberi, vt patet in Daniele. Abi igitur in Nazareth ciuitatē Galilææ: cumq; illuc perueneris, hūc pri-

num Virgini letitiæ nunciū affer, quem Eva iam amisit. Caue perturbes animum eius. Gaudij enim, non mœroris, hoc est indicium. Solatij, non perturbationis, hæc est saluatio. Quod enim maius humano generi gaudium esse potest, quam vt fiat diuinæ particeps naturæ, & vnum cum Deo propter coniunctionem in persona efficiatur? Quid porro admirabilius, quam Dei submissionē eiusmodi videre, vt in mulieris vtero gestetur? O rem maximè omnium admirandam. Deus, cui cælum sedes est, terra autem scabellum pedum eius, quem cæli non capiunt, qui idem, quod pater, solium habet æternitatis, in Virginis vtero concluditur. Quid maiore dignū admiratione, quam Deum sub hominis forma à propria diuinitate non deficientem intueri? Et humanam cernere naturam, totam omninò cunctis creatori coniunctam, vt totus homo Deus euadat?

Esa. 66.

Gabriel igitur, cum hæc audisset, mandatumque diuino nutu confirmatum, sed viribus suis maius accepisset, inter metum atque letitiam dubius hærebat, cum nec sibi ipse fideret, nec iubenti repugnare tutum existimaret. Quamobrèm diuina iussa faciens, ad Virginem deuolauit. Cumque Nazareth peruenisset, ad domunculam constitit, & cogitabundus atque hæsitans, hæc secum ipse, vt arbitror, volutabat; Quomodo quæ mihi à Deo mandata sunt, perficere aggrediar? Celeriter in thalamū introeam? At animum Virginis perturbabo. Tardius ingrediar? At puella introitum abscondere me voluisse iudicabit. Fores ne pulsẽm? Quo pacto, cum id non sit Angelorum proprium, nec quicquam eorum, quæ continent, aut continentur, impedire possit ea, quæ corporis sunt expertia? Ostium aperiam? At mihi, vel ostio clauso, licet ingredi. Vocem ne Virginem nomine? At illi terrorem iniiciam. Sic igitur faciam. Ex illius, à quo missus sum, voluntate gressum meum moderabor. Hoc enim illi propositum est, vt genus seuer humanum. Quod quidem reconciliationis consilium vt nouum est & admirabile, sic est benignitatis & clementiæ plenum. Quomodo igitur ad Virgine accedam? Gaudium illi nunciabo? An Dominum in eam dicam esse? An spiritus aduentum, aut altissimi obumbrationē significabo? Gaudium igitur illi nunciabo, indicabo mysteriū admirabile, accedam, salutaris, succinam vocem hanc, Aue, Gaude, Latere. Aptum ad fiduam principium est, saluatio. Hoc verbum mihi-Virginem alloquendi aditum patefaciat. Nihil enim illi timoris potest iniicere, quin etiam animum eius leniet. Sic igitur

Indicat hæc Gabrielis erga Virgine reuerentiam.

Maria regi-
na.

exordiar, vt primū illi gaudij & letitiæ nuncium afferam. His enim verbis decet Reginam salutare. Nam hoc est gaudij negocium, tempus letitiæ, tranquillitatis imperium, consilium salutis, initium consolationis. Hæc ipse secum Archangelus.

Angeli salu-
tatio.

Tum domum petit, & ad thalamum, in quo Virgo habitabat, accedens, sensim ad fores appropinquauit. Cumque iam esset intus, miti voce Virginem alloquens: Aue, inquit, gratia plena: Dominus tecū. Qui est ante te, hodiè tecum est, & paulò post erit ex te. Illud quidem ab omni æternitate, hoc autē in tempore. O immensam humanitatem, o benignitatē incredibilem. Nō fuit satis gaudium indicasse, nisi ipsum gaudij authorem inesse Virgini significaret. Illud enim, Dominus tecū, perspicuè Regis presentiam declarat: qui sic ex ipsa corpus assumit humanum, vt à propria gloria non recedat. Aue gratia plena! Dominus tecum. Gaude letitiæ instrumentum, per quod tristis execrationis sententia in lætum gaudij iudiciū commutatur. Gaude, verè benedicta. Gaude, Virgo præclarissima. Gaude, ornatissimum diuinæ gloriæ templum. Gaude, sacrosanctum regis palatium. Gaude thalame, in quo sibi Christus humanitatē spōsam adiūxit. Gaude, electa à Deo antè, quam genita. Gaude diuinū inter Deum atq; homines conciliationis perflugium. Gaude, thesauri vitæ immortalis. Gaude cælum, in quo Sol gloriæ splendet, domicilium cælo præstantius. Gaude vnicū illius, qui nusquam capitur, amplissimū habitaculum. Gaude sancta terra virginea, ex qua nouus Adam formatur, qui veterem Adam feruet. Gaude fermentum sanctum ac Deo gratum, ex quo totius generis humani massa fermentatur, & in vnius corporis Christi panē euadit, & admirabili ratione coagmentatur. Aue, gratia plena; Dominus tecū, qui dixit: Fiat lux, & facta est lux: Fiat firmamentū, & factum est: cuius deniquè amplitudinis opera sunt omnia, quæ facta sunt. Gaude, gaudij mater sempiterni. Gaude, noua Dei arca, in qua Dei spiritus conuiescit. Arca, in qua noster Noë Christus humanitatem seruaui. Arca, in qua nouæ gloriæ sanctificatio, & qui natura sanctus est, in virginea naturæ officina corpus sibi ratione mirabili fabricatus est: non deponens id, quod erat (est enim immutabilis) sed assumens id, quod non erat (est enim benignus, & hominum amantissimus.) Gaude yrna aurea, quæ continet illū, qui dulce manna & mel è petra ingrato populo subministravit. Gaude, Seraphica mystici carbonis ardentis forceps. Salue spiritale præ-

Epitheta
in signa S.
Mariæ.

Gen. 1.

Exod. 16.
Deut. 32.
Esa. 6.

cogni-

cognitionis perspicua speculum, per quod Propheta infinitam erga nos Dei submissi-
onem mysticè varicinati sunt. Gaude speculū, per quod iustitię Solem venientem è ca-
lo suscipiētes ijs, qui densis in tenebris peccati versabantur, illustrati sunt. Salve Prophe-
tarū & Patriarcharū omnium decus, & clarissima arcane præcognitionis humane tuba.

Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui. Et meritò benedicta: <sup>Maria be-
nedicta.</sup>
benedixit enim te Deus tabernaculum suum, quoniam paternæ gloriæ plenum Chri-
stum Iesum, hominem eundem & Deum in ijs, ex quibus & in quibus naturis consistit,
admirabili ratione in vtero tuo gessisti. Benedicta tu in mulieribus, quæ cælestem the-
saurum, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei reconditi, in sacro virgini-
tatis tuæ penu sine angustia comprehendisti. Tu verè benedicta es, cuius vterus arca
cumulus est: quia benedictionis fructū, immortalitatis spicam Christum, sine semine,
sine cultoris labore, multiplicem frugum innumerabilium messem, nostræ salutis agrī-
colæ produxisti. Tu verè benedicta, quæ sola ex omnibus matribus creatori tuo mater
electa es, & quod est matrum omnium proprium, ignoras? cuius quoquè excellentia
virginitatis, maternis doloribus corrupta non est: virgineo germine tuo signa tuæ ca-
stitatis integra conferuante. Tu verè benedicta, quæ sola sine viri coniunctione filium
genuisti, qui cælos condidit, & terram virginitate tua cælis exæquauit. Benedicta tu in
mulieribus, quæ sola benedictionē suscepisti, quam Deus per Abraham gentibus omni-
bus promisit. Tu verè benedicta, quæ sola benedicti filij Iesu Christi & Saluatoris nostri
declarata es mater: per quam clamant gentes: Benedictus qui venit in nomine Domi-
ni, & Benedictum nomen gloriæ eius in secula: & Implebitur gloria eius omnis ter-
ra, fiat, fiat. Benedicta tu in mulieribus, quam beatā dicunt omnes generationes, quam
reges honorant, principes venerantur, diuites populi obsecrant, virgines, quæ vel præ-
cesserunt, vel sequuntur, in templum Regis comitantur. Benedicta tu in mulieribus,
quam Elaias oculis prophetis adspiciens, prophetissam, & virginem, & laterem, & lo-
cum, & caput libri obligatum arcana ratione nominauit. Benedicta tu verè, quam
Ezechiel auroram, & portam conclusam, per quam solus Deus ingressus est, & rursūm
conclusam appellauit. Tu sola verè benedicta, quam vir desideriorum Daniel montem
vidit: & Abacuc admirabilis montem opacum. Montem quoquè Dei, montem pin-
guem, montem coagulatum, montem, in quo placitum est Deo inhabitare, te tuus il-
le progenitor atque rex propheticè decantauit. Benedicta tu in mulieribus, quam Za-
charias rerum diuinarum inspector eximius, candelabrum aureum vidit, septem lucer-
nis & septem infusorijs, id est, septem spiritus sancti muneribus, exornatum. Tu verè
benedicta, quæ, tanquam paradysus, intra te continet ipsius Eden plantatorē Christum!
qui infinita virtute ex almo vtero tuo prodiens, instar fluij, quatuor principijs per
Euangelium rigat faciem vniuersæ terræ.

Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui. Fructus, ex quo proto-
plastus Adam vescens, euomet veterē illam portionem, per quam fraudis venenum hau-
sit. Fructus, ex quo ligni amaritudo dulcescit, qui expurgat humanitatem, qui vero Isra-
eli fontes vberimos præbet in solitudine, qui aquas amaras efficit dulces, & nouum
panis ac cibi imbrem mittit. Benedictus fructus, qui ex incorrupta virginei vteri plāta
maturus racemos extulit. Benedictus fructus, ex quo fontes emanant aquæ salientis in
vitam æternam. Fructus, ex quo vitalis panis Dominici corporis, & salutare immortalitatis
poculum conficitur. Benedictus fructus, quem omnis lingua cælestium, terrestri-
um & infernorum celebrat triplici sanctitate, in vna diuinitate Trinitatē indicans per-
sonarum. Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui.

At illa turbata est, inquit, hoc sermone, & secum ipsa cogitabat, qualis esset ea salu-
tatio: Non incredulitate, (absit) sed orationis potiùs nouitate cōmota. Mirabile enim
vaticinium videbatur. Neque dissidentia substitit, vt antea fecerat in adytis Zacharias. ^{Luc. 1.}
Quamobrēm pœna illi ex procreandi instrumentis ad ea, quæ ad loquendum pertinēt,
translata est: & qui priùs liberis caruerat, tum loquendi caruit facultate. Sed cum es-
set ab omni reprehensione remotissima, & ab hominum coniunctione & consuetu-
dine aliena? cumque assidue in rerum cælestium contemplatione versaretur, ex ea salu-
tatione non potuit non commoueri. Etenim cum minimè esset audax, & ad loquen-
dum velox, acri priùs rationis iudicio, quæ dicebantur, expendit, nè temerè & inconsi-
deratè responderet. Quod sapiēter admodum indicauit Euangelista; Cogitabat, inqui-
ens. Puræ mentis examine Angeli verba perpendebat, nè illa sine iudicio susciperet.
Quæ nam, dicebat, hæc est salutatio? Consentaneum enim est eam, vt potè nobilem &
Dauidis

Benedictus
fructus Ma-
riæ.

Prudentia
sacratissimæ
virginis.

Gen. 3. Dauidis filiam, diuinarū scripturarum non fuisse ignaram,¹ & animum statim ad primæ matris casum conuertisse, cogitasseque quomodo decepta corruisset, & mente veteres alias eiusdem generis historias comprehendisse. Non immerito igitur eam Euangelista cogitandam descripsit. Sed vt prudentiam ipsius declararet, stabilem etiam mentis constantiam adiunxit, quæ respondendo nondum assentiretur, propterea quod illi de rei æquitate consideranti non constaret. Turbationem igitur Virgo sedare studens, orationem non adhibuit, sed gestu solo parumpèr dubitationem significans, animi habitum & morum probitatem demonstrauit, secum ipsa cogitans, qualis esset ea salutatio. Sola ne ego, dicebat, inter mulieres naturæ ordinem immutabo? Ego ne sola ventris fructum feram sine viri congressu? Qualis hæc est salutatio? Quis mihi nuncium hunc attulit? Vnde ingressus est? Homōne est iste, qui loquitur? At corporis expers videtur. Angelusne? At loquitur vt homo. Quid illud, quod video, sit, ignoro? & de eo, quod loquitur, dubito.

Angelus confirmat virginem.

Quid igitur Gabriel? Vt Virginis turbationem animaduertit, ad nihil aliud attendens, statim vocē emisit, & Ne timeas, inquit, Maria: inuenisti enim gratiam apud Deū, quam amisit Eua. Gratiam dicens, animo dubitationem ademit, & quod fieri non posse videbatur, adiiciens: Inuenisti gratiam apud Deum: fecit, vt credibile esset. & Virgini metum eripuit. Ne timeas, Maria: non sunt hæc fallentis verba: non venio, vt te decipiam: non loquitur fallax serpens: de terra tibi non loquor: sed bonum ex altissimis nuncium affero: nec bonum tantum, sed lætitiæ plenum. Non ludicra, nec tristis hæc est salutatio. Dominus tecum, qui omnis lætitiæ largitor est, & mundi saluator vniuersi. Tecum est, qui de sinu patris non recedit, & in vtero tuo concipitur. Gratia plenam te appellauit, vt mysterij gratiam in te existentis significarem. Gratia plenam te esse dixit, quoniam totam gratiam suscipis in vtero tuo, & stolam verè diuinarum gratiarū splendore decoratam. Dominus tecum, adieci, vt potētiam in te præcurrentis declararem.

Esa. 9.

Dominus enim est Deus potens, & princeps pacis, & pater futuri seculi, idemque tuus, o Virgo, filius atque omnium Saluator. Dominus tecum: gratia, & veritas tecum: Dominus quidem legis, pater autem gratiæ, & veritatis fons. Ne timeas, Maria: Dominus tecum. Qui omnium dominationum est princeps, qui patris lumen filius est, qui sine principio ab ipso genitus est, is in tempore ex te nascitur. Qui sursum totus est in sinu patris, is deorsum totus est in vtero tuo. Ipse tecum & in te est. Adueniens enim in te defiliit, & in vterum tuum ingressus est, atque in te comprehendendi voluit, qui natura comprehendendi non potest. Ne timeas, Maria: inuenisti enim gratiam apud Deum. Gratiam, quam non suscepit Sara, quæ Rebecca non inuenit, quam Rachel ignorauit. Inuenisti talem gratiam, qualem Anna, licet fuerit exaudita, non habuit. Tu sola ita mater es futura, vt simul etiam virginitatis decus retineas. Ne timeas igitur: inuenisti enim gratiam apud Deum. Gratiam, quam nemo vnquam accepit. Quæ nam talis esse queat apud Deum gratiæ præstantia? Inuenisti enim gratiam apud Deum. Ecce concipies in vtero, & paries filium, & vocabis nomen eius Iesum. O rem admirabilem. Primum illi dubitationis causam ademit, deinde rem explicauit. Vide autem, quàm multa quàm paucis exequatur. Metum eripit, gratiam indicat, conceptus rationem exponit, partū prænunciat, filij nomen declarat.

Neque verò hic constitit, sed vt amplitudinem eius maiestatis ostenderet, subiecit: Hic erit magnus, & filius altissimi vocabitur: & dabit ei Dominus Deus sedem Dauid patris eius, & regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis. Cernis quomodo Virginis metum abstulerit? Cernis quantoperè animum eius confirmarit? Cùm enim altissimi filium dixisset, patrem orituri Dauidem nominauit. Statim igitur erectus est animus Virginis, vt indicant ea, quæ sequuntur. Sed eius prudentiam considera, quæ cùm hæc audisset, & immutabilem diuinæ volūtatis potentiam cognosceret, ad Angelum: Quomodo, inquit, fiet istud, quoniam virum non cognosco? Noua, inquit, mihi & quæ naturam superant, nuncias. Nuptiarum sum expers. Desponsata enim sum, sed non cum viro coniuncta. Ioseph sponsum tantum, non autem maritum agnosco. Domo, non lecto, mihi iunctus est. Fœcundus quidem est venter, sed non cultus. Quomodo erit mihi hoc, quoniam virum non cognosco? Mene solam natura sine viri coniunctione matrem declarabit? Egone præter naturam sola nouum atque inauditum naturæ partum edam? Nuptiæ non præcesserunt, virum experta non sum: Ioseph non maritum, sed sponsum & custodem tantum agnosco. Et quomodo erit mihi hoc?

Respondit Gabriel, & responsionis sublimitate Virginis diluit dubitationem: Cur hæc dicis,

Prudentia S. Mariæ.

dicis, Virgo beatissima? Ego è caelo veniens, celestis affero nuncium conceptionis. Non de terra loquor tibi. Dixi, Dominus tecum? & tu dubitas, quomodo id tibi sit futurum? Ego eum, qui aduërum meum antecedit, in vtero tuo nuncio? & tu mihi de viro, deque terrena loqueris generatione? Et dicis: Quomodo erit mihi hoc? Quomodo hoc erit tibi? Cogita, quomodo virga floruerit, quomodo petra copiam aquarum effuderit, quomodo ignis in rubo ardens eum non combusserit. Quæ si credis, & id, quod nuncio, crede. Is enim hoc faciet, à quo & illa facta sunt. Noua, & præter naturam ratione mater es futura. Non vt Elisabeth, non vt Anna, ex qua tu orta es. Illa enim ex viro- rum semine facta sunt matres; tu autem sine viri coniunctione paries eum, qui sine se- mine in te inhabitat. Quod si modum requiris, eum quoque tibi declarabo? Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi. Non enim ex voluntate viri, neque ex voluntate carnis gignetur. Nulla carnis voluptas intercedet. Naturæ enim terminos superat. Quauis enim naturalis conditionis omnino non sit expers futurus, quem paries? præstantiori tamen ratione concipitur, & sine vlla perturbati- one, quemadmodum & ab æterno sine perturbatione genitus est. Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi. Considera, quomodo Trinitatis mysterium declaretur. Spiritum enim sanctum inquitens, non alium, quam para- cletum indicauit. Nam virtus aperte filium significat. Vox autem illa, Altissimi, Patris personam declarat. Illud verò, Obumbrabit tibi, mihi videtur innuere id, quod antea prophetis oculis Abacuc viderat, cum montem umbrosum Virginem appellauit, ^{Haba. 3.} quasi obumbrantem illi Patris virtutem describens, & arcanum sibi tabernaculum efficientem in carnis assumendæ ratione, qua sibi templum corporis nõ manu factum, in vtero Virginis, ab omnibus maculis alieno atque integerrimo ipse Dominus fa- bricauit. Id quod ex sequentibus patet. Ait enim: Ideoque & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei. Qui enim ex sancto Spiritu per sanctum Patrem diuina ratione formatur Puer, merito sanctus erit, & filius altissimi vocabitur, cum altissimi sit Verbum sempiternum.

Dilucidè igitur Virgini demonstratum est, quid, & vnde, & quale id, quod in ipsa conceptum est. Nempe sanctum, & ex ipsa, & filium Dei esse, quem pariet. Verum vt clarius adhuc & expressius ostendat Verbi virtutem; Elisabeth exemplum adducit. Quasi diceret; Qui ventrem in vetula præter spem fecundum efficere potuit, virgine- nem etiam poterit præter naturæ rationem matrem reddere. Atque ita subiicit. Quoniam non erit impossibile apud Deum omne verbum. His virgo auditis, & in- habitantis spiritus splendore illustrata, & faustæ promissionis lætitia affecta, in tran- quillitate versabatur, & animi gratiam cum pulchritudine oculorum præ se ferebat, quemadmodum de Dauide scriptura cõmemorat. Re enim admirabili & salutatio- ^{1. Reg. 16.} ne gaudebat, in qua summa lætitia continebatur. Facile igitur sapienterque Gabriel Virgini persuasit, vt miraculum crederet. Non erit, inquitens, apud Deum impossibile omne verbum.

Quid autem sequitur in Euangelio? Dixit autem Maria; Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Prudentiam Virginis animaduertis? Vides præclaræ cunctationis decus: Cum enim foetus conceptionem & filij ortum intellexisset, & quis, & cuius esset filius, & quo foret nomine appellandus, & cuius sedis successor, & quibus imperaturus, & regni eius nullum finem futurum, statim lætissimam vocem emisit. Ecce, inquitens, ancilla Domini, illud aperte significans. Ecce parata sum, & nihil pro- ^{Obediencia sanctissimæ Virginis.} hibet. Animus promptus est, vterus opportunus, vt potè minimè inquinatus, & soli seruatus creatori. Ecce ancilla Domini, ad obediendum parata, ad seruiendum ido- nea, ad suscipiendum prompta. Fiat mihi secundum verbum tuum. Quoniam, inquit, quoad fieri potuit, rectè nunciasti, & quod faciendum est, diuina est gloria plenum. Ec- cè ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. O prouidentiam & gratiam ad- mirabilem! o consilium ab æternitate præcogitum atque institutum. Verè spiritus sanctus in Virgine inhabitat, & virtus altissimi obumbrabat eam ex præfinito eius consilio & præcognitione.

Et discessit ab ea Angelus. Cum ea nimirum, quæ sibi mandata fuerant, perfecisset, discessit ab ea Angelus: sed Dominus non discessit. Angelus enim, licet sit expers cor- poris, loco tamen includitur. Dominus autem, quauis in Virgine corpore atque vtero capiat, nullis tamen locorum terminis circumscribitur. Et ille quidem venien- tem ad salutem hominum nunciauit ex Virginis vtero oriturum. Hic autem essentiam nostram

Ephes. 1.

nostram à se susceptam reformavit, natura que imaginem ac dignitatem, quam contumacia primi parentes amiserant, restituit: eamque supra omnem principatum, & potestatem, & virtutem, atque omne nomen, quod in hoc, aut futuro seculo nominatur, prouectam, in cælesti folio collocauit. Ipsi gloria, & imperiū, & honor, & adoratio cum Patre & Spiritu sancto nunc & semper & in æterna secula, Amen.

ALOYSIVS LIPOMANVS EPISCOPVS
VERONENSIS, CANDIDO PIOQUE

Lectori.

Riusquàm ad hunc, qui sequitur, Diui Iohannis Chrystostomi sermonem legendum accedas, benigne Lector, est quòd te aliquantulum detineam, cautumque reddam. Videbis nanque magnum Chrystostomum eiusdem hinc esse sententia, cuius & in libro de excidio Hierosolymitano Egesippus, & Eusebius Casarensis libro 2. cap. 1. Ecclesiastica Historia, multi que ex Græcis patribus fuisse leguntur: nempe beatissimum Ioseph sanctissimæ Deiparæ sponsum, filios ex alia vxore suscepisse, & inter cæteros Iacobum Apostolum, cognomento fratrem Domini: Ea verò deinde repudiata, seu, ut alij volunt, pramortua, in castitate vixisse, & liberos in disciplina & timore Domini educasse. Huius etiam opinionis fuisse videmus Diuum Hilarium Pictaorum Episcopum, super Matthaum capite primo, & Diuum Ambrosium Mediolanensem Antistitem, super Epistolam ad Galatas capite primo. Chrystostomum quoque secutus est compilerator eius Theophylactus Bulgaria Archiepiscopus, qui eundem Iacobum, & reliquos fratres, filios asserit fuisse Ioseph: sed alio modo, quàm Chrystostomus autumat. Cuius verba, ut melius res percipiatur, subnectam. Ait enim is super Matthaum capite decimotertio: Fratres habuit Dominus, & sorores, Ioseph filios, quos genuit ex vxore fratris sui Clopæ. Mortuo enim absque liberis Clopæ, Ioseph, iuxta legem, vxorem eius accepit, & pueros procreauit sex, quatuor mares, & duas foeminas: Mariam, quæ dicebatur Clopæ filia secundum legem, & Salomen. Et hæc quidem ille. Vides igitur, quid magni vtriusque Ecclesiæ viri de B. Ioseph sentiant.

Ego, ut verum fatear, & animum meum coram Deo, teque ac toto Christiano orbe testatum faciam, (pace sit dictum omnium horum præ excellentium virorum, quos in alijs sequor plurimum, amplector, & tanquàm venerabilissimos patres vehementer obseruo: at in hoc mihi placere nequaquàm possunt) semper contrariâ tenui sententiam, tenereque profitebor vsque ad mortem: nisi sancta mater Ecclesia diuersum aliquid super hoc statuatur: vel nisi quis me potentioribus & efficacioribus vserit rationibus, ut à mea victus recedam opinione. Credoque & firmiter teneo, beatissimæ Virginis sponsum, virginem & ipsum fuisse, nec vnquam pudicitia suæ florem amisisse. Talem enim matrem, talem sponsum, & talem tantumque filium, talem putatiuum patrem habere par erat. Et nè ex meo cerebro hæc eruta videatur sententia, tribus eam, si potero, citar medijs confirmare: Sacra primùm ipsius scripturæ fontibus, iisdemque pie recteque, & secundum germanum sensum deductis: constanti etiam, ut credimus, & quæ vinci non possit, ratione: Tum demùm sanctorum aliquorum patrum autoritate. Quod nisi fecero, tum tu me imperitiæ stultitiæque arguito: atque ego liberam tibi concedam, quicquid volueris, credendi potestatem. Audi ergò diligenter & patienter ausculta, quæ pro hac sententia firmanda tibi afferro.

Ac primùm quidem id nobis explorandum cenfeo, num ex scripturis, quisnam verus pater, & quæ vera mater fuerit Iacobi istius minoris, qui etiam dictus sit frater Domini, reperiri possit. Credoque non fore id difficile, immò ex propatulo loco satis constare. Sed assertio illa præmittenda, quam negare mihi nequaquàm possunt etiam ij, qui vel sacras literas eminè salutarerint: Scripturam nempe sacrâ quoties ita loquitur, Isaac Abrahæ, vel Iacob Isaac, hunc in audientium aures sensum & intelligentiam immittere, & non aliam, Isaac esse filium Abrahæ, & Iacob filium esse Isaac. Hoc Lucæ 3. capite maxime ostendere possumus, vbi genealogia Domini ex Ioseph ascendendo vsque ad Deum describitur. Dicitur nanque ibi: Et ipse Iesus erat incipiens quasi annorū triginta ut putabatur, filius Ioseph, qui fuit Heli, subauditur filius: qui fuit Matthat, nempe filius:

S. Ioseph
perpetuò
virginem
mansisse.

Luc. 3.